

Szerkesztői iroda:
Streintz és Eschenlohr
könyvnyomdája.
Csak bérmentes levelek
fogadtatnak el.
Kéziratok vissza nem
küldetnek.

Előfizetési díj
vidékre postán vagy hely-
ben házhoz hordva:
Egész évre 8.—
Félévre 4.—
Negyedévre 2.—

BAJAI FIGYELŐ

politikai hetilap.

Kiadó-hivatal:
Streintz és Eschenlohr
könyvnyomdája
B ó d o g - t é r .

HIRDETÉSI DIJAK:

Egy 3 hasábos petit sor egy-
szori megjelenésért 10 kr., 3-
szori 8 kr., 10-szerért 6 kr. fi-
zetendő. — Minden hirdetés
után 30 kr. bélyegdíj jár.
▲ nyitlár 1 petit sora 12 kr.
▲ hirdetési díj előre fizetendő.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Patyánszky N° 2.

Két hét előtt e czim alatt közölt cikkünk abban a ritka szerencsében részesült, hogy a fővárosi lapok egy része észrevette és lenyomatta. Ritka szerencse ez, — mondjuk, — mert a budapesti újságírók a vidéki lapoknak rendszerint csak a hirrovatát szokták végigböngészni s onnan ollóztatnak ki egy-egy „rejtélyes gyakosságot” vagy „véres családi drámát.” Rendkívül örülünk, hogy ez egyszer kivételt tettek, s az ő révükön Jankovics főispán úr gyászos szereplésére immár a kormány s az egész magyar közönség figyelmé fel van hívva. De ha lehet, még jobban örülünk annak, hogy valami szabadkai úri ember a „Nemzet” című kormányparti napilapban Jankovics védelmére kél, s azzal nekünk alkalmat ad, hogy a dologhoz még egyszer hozzá szólhassunk. A „Nemzet” közleménye im itt következik:

Az Egyetértés 271. számában a Bajai Figyelő és a Szabadság testvérnap inszinuációja folytán egy közlemény jelent meg, melynek czélja a most említett kettős kis lap intenciója szerint oda irányul, hogy a midőn Szabadka és Baja városok derék főispánját már előbb is méltatlanul százsor meghurcolták, újabb támadásaikkal magukra vonják a közfigyelmet. A most nevezett provinciális ikerlap tehát kezét fogott és így támadja meg a helyb. szabadelvű pártot és a főispánt. Amazt azért: mert az itt helyi függetlenségi párt ellen sikra mert szállani és tudott győzni; emezt pedig azért: mert van annyi esze, és caractere, hogy a függetlenségi pártot a szabadelvű párt rovására nem akarja gyámolítani. Azok a becsületes bunyevácok tehát, a kik városunkban a magyar polgárság színe-javával az itteni szabadelvű pártnak a zömét képezik, — mind amellett, hogy azoknak kifogástalan hazafiságát a „Szabadság” cz. veres lap maga is elismerte és nyíltan konstatálta: ismét panszlávokul lesznek általok kiképzve, a főispán pedig oly érzéketlen hamupipókének bemutatva, mint a ki belátás és ész nélkül a nemzetiségi ezen titkos „szövetkezetnek” szekerét öntadatlanul tolja előre.

TÁRCZA.

Az aradi vértanuk.*)

TELEKI SÁNDOR-tól.

Jersey, 1854. nov.

Szomorú és sötét volt az éj. Az őszi szél meg-megzörgette a félig megfósztott akácok leveleit, és ezek a szép fák — a sötét vár ékességei — megrázkódtak, bús panaszt hallattak, mint valami lelkes lények: mélabus hangokat dobván a védfal visszhangjára.

A katonák lassu és ütemes lépése mind gyakrabban és szomorúbban vala hallható, összevegyülve néhány banyonete csörmpölésével, melyek egymáshoz ütődtek a sötétben és tompa ágyuk dübörgésével, melyeket visszahúztak a löresekbe, hogy a kazamaták felé fordítsák.

A tisztek keresztbe tett kezekkel sétáltak a rezgő fényű lámpák előtt, míg a közberek hallgattak és a főlhomályban valami ismeretlen használatra szánt nehéz gerendákat szállítottak.

1849. október 5-éről 6-ára virradó éjjel volt ez. Mintha halotti ruhát vont volna magára Arad városa és az aradi citadella, a Maros is gyorsabban látszott folyni mély vizével, mintha valami titkos katasztrófától fenyegetve futna a folyam.

De közepette e sötétségnek, e csöndnek, e süket zajnak, mely időnként megszakítá azt, kellemes szomorúságtól teljes harmonia terült el a levegőben, amint elterjed az üvegben hordott illat egy pillanatra a pusztá, kietlen földön.

Költői ajkaktól meglelkesített fuvola volt ez, mely sóhajokban lehelle ki a könyvekkel teljes dallamot. Luczia utolsó dalát. Bell' alma innamorata! Valamely imádtott

*) 1854-ben a „L'Home” című lap egy naptárt adott ki e czimmal: „A száműzöttek naptára”. Akik e naptárba írtak, mind menekültek valának, így Ribeyrolles, Felix Piat, Louis Blanc, Aug Vaquerie, Viktor Hugó, François V. Hugo, Bianchi, Teleki, Arnold Ruge, Piacini, Charles Hugo, Alexandre Herzen, Reményi (egy mazzur), Bonnet, Duverdié és többen. Azt hisszük, kedves szolgálatot teszünk olvasóinknak, midőn a katonai és írói téren egyaránt jeleskedő nemes gróf e harminez év előtt írt cikkét a B. H. há fordításában reprodukáljuk.

Távol van tőlünk, még a gondolat árnyéka is, hogy az eféle otrombaságok ellen komolyan akarnánk védekezni. Erre szükség nincsen. Városunk öszpolgárságának és pedig úgy a bunyevácoknak mint a magyaroknak kitünő hazafisága ismeretes. Miként mindent, úgy ezt is lehet ugyan rágalmazni, de adatot és tényeket ez ellen nem lehet felhozni, s ez okos embernek magában véve is elégséges. A rágalmozók tudják azt igen jól s az adatokkal, a bizonyító tényekkel azért hallgatnak. Azonban más az ő bajuk s mi azt megmondjuk. A függetlenségi párt minálunk agonizál. Kell tehát valakinek bünbaknak lenni, meg kell mindazért valakit rágalmazni. A bünbak s a rágalmozó alanya nem lehet más tehát mint a szabadelvű párt s a főispán. Így és ezért lesznek a bunyevácok mint nem jó hazafiak proskribálva. És a szerbekről, a kiket ugyan mi tisztelünk s becsülünk s nem is tartjuk rosszabb hazafiaknak magunknál, a Bajai Figyelő s Szabadság hallgat. S miért hallgat? Nem másért, mint azért — mert ezek tömbje a helybeli függetlenségi párttal tart. Ezek tehát nem panszlávok, hanem jó hazafiak. Ha valamire, úgy erre illik legjobban: „Ignotos fallit, notis est derisui.”

A közlemény személyeskedéseire és grombaságaira nem akarunk reflektálni; olyan fegyverek ezek, melyeket csak azok használnak, a kiknek nincs tisztességes argumentumuk. Csupán kettőt jegyzünk meg. Az egyik, hogy köztünk s a „Szabadság” közt a főispán úr irányában viselkedést illetőleg semmiféle előleges megbeszélés nem történt; így hát ha ketten egyformán, egy azon okokból támadjuk, ez már bizonyít valamit álláspontunk helyessége mellett. A másik megjegyezni való, hogy nekünk igenis czélunk volt s czélunk most is a közügyemet fölkelteni és ébren tartani, nem ugyan magunk iránt, hanem az ügy iránt, a mely — tekintve, hogy nemzetiségi mozgalomról van szó, — országos fontosságú. E lapnak sem kiadója, sem szerkesztője nem érzi annak a szükségét, hogy a Jankovics úr szereplésének leleplezésével tegye magát ösmeretessé, s a mit az ügyben tesz-

asszony volt ez talán, ki a titokzatos dalnokkal akart egyesülni? Avagy nem inkább ez az oly nagyon szeretett Magyarország ez a legfőbb haza, melytől a lélek nem akar megválni! Lahner tábornok az utolsó óra e virtuóza, a holnapi nap e martyrja, a sirba vitte ihletének a szavát, de a haza összegyűjtötte azt mint utolsó föllobbanását ez oly nemes és halálra elszánt léleknek.

Lahner és a többi tizenkét tábornok cellákba voltak zárva, a négyszögű épületben, mely egymagára emelkedik a széles udvarban. Várták, várniok kellett az ünnepélyesen megígért kegyelmet. De csakhamar megtanulák, hogy az ausztriai udvar hűsége olyannak maradt, amilyen volt mindig: puni hűség.

Damjanics hivatott minket. Barátai voltunk és ő minket fiának nevezett; kitünő megtisztelés, melyet a közel jövőben megérdemelnünk iparkodunk. Az esetben, ha mi elkerüljük a vértanaságot, ami kipróbált hűségünkre akarta bizoni családjá érdekkeit és Damjanics asszony gondozását, kinek a gondolat megzavarta szívét e fájdalmas órában. De ő mindamellett nyugodt, csöndes volt, s lelke parancsolta azt a gondtalanságot, mely őt oly tündöklővé tette a harcz mezején. Másfelől, emlékei szüntelen visszazálltak; mindig honvédekhez tért vissza, akiket oly sokáig vezényelt, s a kikre oly büszkén mondta: „Ezek a világ legjobb katonái.”

A hóhérral, ki éjjeli szállást keresett, sajátos és eredeti beszélgetést folytatott, mely azzal végződött, hogy megosztotta vele czellájának előszobáját. Ő az ítélet végrehajtásának lassúsága ellen panaszkodott. Megtapogattatta a bakóval a nyakát, melynek izmai csak úgy duzzadtak az erőtel. A hóhér fejét csóválta s nem mert semmi ígéretet tenni a kivégzés gyorsabb végrehajtására vonatkozólag.

Ez a fagyasztó párbeszéd Haynau véres munkájának végrehajtója s e kitünő kapitány között, a lesújtott és zavart arcz e nemes fő előtt, melyre oly rettenetes megfojtás várt, e jelenetnek váratlansága, melyben az elítélt hideg, nyugodt maradt: leirhatatlan indulatokat remegtetek meg a másnapi dráma e prologjának tanuiban.

Mikor elhagyott e felejthetetlen jó barátot, hogy soha többé ne lássuk viszont, megengedtetett, hogy kezét szorítsunk mind e hadvezérekkel, kik oly drágák voltak szívünknek. Ah! e kezeken bilincsek lánczai csörögtek! Haynau nem vette le rólok ezt az utolsó gyalázatot. „Néz-zétek” — szóló Leiningen, mutatván a ballábát és jobb kezét összeszorító vasgyűrűket, — „úgy bálnak velem,

nek, azt tisztán hirlapirói, polgári és hazafiai kötelességérzetből teszik.

A dolog lényegére térve, a „Nemzet” közleménye kétségbe akarja vonni azt, hogy Szabadkán bunyevác nemzetiségi mozgalom léteznék s hogy annak előidézésében és fejlődésében a főispán úrnak része van. De hisz e mozgalom létezése kétségtelen. A bunyevácok — legalább itt a Felső-Bácskában, — 1848. előtt a legjobb úton voltak, hogy elmagyarosodjanak. Az abszolút kormányrendszer hatálytalanná tett ugyan minden ily hajlandóságot; de azért a kiegyezés a bunyevácokat jó magyarokul találta, a kiknek semmi szeparatistikus tendenciáik, semmi nemzetiségi aspirációik nem voltak. A nemzetiségi mozgalomnak talán az első tünete volt az a bunyevác újság, melyet — sértett hűségéből, — Antunovics kalocsai kanonok alapított s melybe csakhamar utat találtak a szerb és horvát agitátorok. Határozatlan, alaktalan álmódosások voltak csak, melyeket ez a szerencsétlen újság a bunyevác lakosokban támasztott; hogy az álmokból kifejezett nemzetiségi vágyak s az álmódosókból szervezett párt lettek, az Jankovics Aurél szabadkai és bajai főispán úr ő méltóságának érdeme.

Mikor a kormány mindenképen szerencsétlen kinevezése folytán Jankovics úr főispánná lett, Szabadkán dominálnak talált egy erős, tömör pártot, mely első sorban magyar, másod sorban függetlenségi érzelmű volt. Talált azonkívül néhány elégedetlen embert, a kik szerepre vágytak, de nem jutottak hozzá; s találta — még egészen embryonális állapotban, — a nemzetiségi kérdést. Ezeket az elemeket szervezte a főispán

mint egy banditával, mielőtt felakasztának mint egy kuttyát.

Ez az éjszaka, oly gazdag emlékekben, azokra, akiknek megadatott túlnéni azt, végre elmúlt s meghasadt a hajnal.

Lázás izgalomban vártuk. Kazamatánkat egy zászlóalj gyalogság vette körül szuronyosan. Mikor a hét órát ütötte, sortüz tompa dördülése rettentett meg bennünket, melyet egyetlen lövés követett.

Haynau megkegyelmezett négy elítéltnak. Kiss, Desseffy, Schweidel és Lázár agyonlövették. Ez volt Haynau kegyelme.

De csak hárman roskadtak össze. Kiss tábornok állva maradt, a büszke, az ironikus Kiss, aki nem akarta meghazudolni előkelő modorának a hírét.

— Hát én? — kiálta, — rólam elfeledkeztek? A káplár, a kinek puskája töltve maradt, kilépett a sorból, s rálött a nyugodt tábornokra, aki homlokon talála elhullott azon osztrák golyók egyikétől, melyeknek özönét annyiszor zudította magára.

Ez volt az az egy lövés, melyet a sortüz után hallottunk, ez volt október 6-ka tragédiájának előjátéka.

Nyolcz óraker, fenyegetőleg kiszegezett ágyuk és fegyveres csapatok tömegén át nyolcz tábornok haladt gyalog, kiváló gonddal öltözködve, hidegen és méltóságosan. A fájdalmas uton találkoztak újra, s kezét szorítottak, mint egy döntő és véres ütközet megkezdésének pillanatában. Mosolyogva gyújtottak szivarra, mikor Damjanics kis kocsiában (lábsebe miatt szorult erre) hozzájuk csatlakozott. Mult éjjeli vendége, a bakó, mellette ballagott; legényei nyomban.

A kazamatákban halotti cserd uralkodott. A felháborodás, a fájdalom, a harag, tehetetlenségünk érezte megnyűgött, s nem volt szavunk a gyilkosokhoz, kik megengedték, hogy tanui legyünk az utolsó utnak, mely minden reményünktől megrabolt.

A csapat és kísérete lassu léptekkel haladt a vesztőhely felé, mely háttal az erőd sánczai felé volt választva. Kilencz ember, kilencz óriás, ilyen volt Haynau fényüzése!

Az eső csöpögött.

Pölsenberg volt az első. Alacsony ember volt, de hatalmas izomerővel, halálküzdélme hossza volt és rettenetes.

Utána következett Török tábornok, akit kuttyája ekkor sem hagyott el, szomorúan nézvén urára.

úr „szabadelvi párt”-tá. Hogy micsoda párt az, megismerni abból, hogy egyik vezetője Mammusich Lázár orsz. képviselő nemzetiségi okból áttette magát a horvát honvédséghez, s hogy e párt legerősebben hangzottatott jelszava: a városi hivatalokból a magyar nyelvet kiszorítani s helyébe a bunyevácot tenni. E párt felől érdekes jellemzést s állításaink mellett frappans biznyságot szolgáltat a szabadkai törvényszék elnökének, bíráinak s az oda való kir. ügyészségnek együttes fölterjesztése, melyet a mult orsz. képviselők idején az igazságügyminiszterhez intéztek. Az említett független és tekintélyes férfiak kijelentik ott, hogy a szabadkai u. n. szabadelvi párthoz kormánypárti létükre sem csatlakozhatnak, mert az nemzetiségi tendenciákat követ. Ez az ítélet fölment bennünket attól, hogy tovább is bizonyítsunk olyat, a mi bizonyításra nem szorul, mert láthatja mindenki, a kinek szeméi látásra valók.

Es feljogosítva érezzük magunkat, ismételtlen vádolni Jankovics Aurél főispán urat, vádolni azzal, hogy magyarellenes üzemeket nem csak megtűr, hanem támogat is. Megengedi, sőt elősegíti, hogy a függetlenségi párt ellen való tömörülés oly jelszavak alatt történjék, melyek egy magyar pártnak sem lehetnek a jelszavai, mert nyelvi és faji szeparatizmust hirdenek. Ez a mozgalom talán még ma is inkább társadalmi mint politikai: főleg a nyelv kultiválására s a népies szokások föllevenítésére szoritkozik; de hisz a nyelv a legerősebb ethnografiai tényező, s hogy mint nőnek a társadalmi kérdésnek politikai karmai, látjuk abból a küzdelemből, mely Szabadkán a közgyűlési jegyzőkönvek bunyevácúl vitele érdekében folyik. Jankovics Aurél, lehet, azt gondolta, hogy főispáni pozícióját megerősíti, ha Szabadkán egy pártot bír mutogatni, mely magát kormánypártnak nevezi; de bizonynyal elítéli a kormány minden hazafias híve is, a mért e pártot oly talajon szervezte, mely nem magyar hazafiságot, de faji torzalkodást és nemzetiségi aspirációkat terem.

Elmondtuk ezeket nem a pártember, hanem a magyar ember szempontjából. Hisz a függetlenségi pártnak, úgy Szabadkán mint Baján, ha egyáltalán van kitől tartania, az nem a bunyevácok ezrei, a kiket a főispán úr, hanem a rendelkezési alap ezrei, melyeket a miniszterelnök úr mozgósít. Szabadkán, — mint a „Nemzet” közleményéből értesülünk, — a szerbek is együtt tartanak a magyarokkal, a függetlenségi párttal. Őszintén örülünk, hogy a Bácska metropoliszában szerb testvéreink is segítenek

Harmadik volt Knevezs.

Végre Lahner szenvedt ki, a tegnapi mélabus fuvalás. Kellemes arca semmit se változott. Lelke elröpült.

Utána Nagy Sándor, a budai hős. Arca sugárzott. Megvető tekintetű vetett osztrák tisztokra, s szóla: „Hodie mihi, cras tibi.” Azután rezkető hangon: „Isten áld meg hazámat!” Fellépett és . . . meghalt.

Most jött Leiningen, aki az utolsó pillanatban egy erőteljes szóval tisztára tudta mosni nyomorult ellenségei által rágalmozott becsületét; Danjanics felé fordulva így szólt: „Isten veled kedves atyám!” S ez karjait kiterjesztve felelt: „Isten veled fiam, nemsokára követlek!”

Aulich következett. Meghalt szó nélkül, nem vesztett semmit hideg méltóságából, mely őt megkülönböztetete. Eldobott szivara életével egyszerre aludt ki.

Es most rád kerül a sor derék Danjanics, aki Véceseynek akart átengedni az elsőseget, mondván: „A harcban mindig a legelső voltam, ma az utolsó akarok lenni.” De a hőhőlegények már megragadták, hogy segítségére legyenek, törött lába miatt. „Lassan, — szolt a tábornok, nélkülem ugy sem mehetek semmire.” Azután Vécesey felé fordulva mondá: „Isten veled öreg bajtársam isten óvja meg a hazát! A haza ügye szent volt, s a mi halálunk új erőt ad neki?” . . . aztán a nemes szív megszünt dobogni.

Utolsónak halt meg Vécesey, büszkén, méltóságosan, hősiesen, mint többi bajtársa.

Es az eső szeszadatlán esett, és az ég egyre borosabb lett és a katonák komoran és magukba szállva vonultak el.

Komoran és magukba szállva! Miért? Kell lenni egy óranak, egy percnek, melyben az emberi lélek, bármennyire le van is nyűgözve a hivatalos hazudozók és bírák által, megnyílik az örök, a rendíthetetlen igazság előtt. Nem hiába történik az, hogy eljönnek a hősök, s meghoznak az utolsó és fontos áldozatot a haza oltárán, oda dobván magukat aljas hatalmasságoknak! Ezek az emberek, bármennyire megpuhitották is őket a fegyelem vaszsigora s a bot ütése: szívökben a becsület és jog szent tiltakozását rejtik.

Egyébiránt nem tudták-e ezen emberek, kiket eképp néma büntársakká tevének, hogy ugyanabban az órában Haynau Pesten Bathányinak, Magyarország miniszterelnökének vérében fürdik? Nem tudták-e, hogy ugyanakkor bitófa alatt áll Kolozsvárott két magasrangú tiszt, Tamás és Sándor?

fenntartani a magyarosságot az államhatalom képviselője, a főispán úr által vezetett párt ellen. Sajnos, Baján a szerbek, — a kiknek körülbelül 70 szavazatuk van s így a népesség arányához mértén több mint Szabadkán, — négy öt ember kivételével a főispán ur táborába tartoznak. Így van ez azóta, mióta a szerbek főemberével, a ki nemzetiségi üzemek gyanuja miatt még nem oly rég rendőri felügyelet alatt állott, a főispán ur intim viszonyba lépett s számára a magyar nemességet is megszerezte. Ha ezzel sikerült őszinte magyarrá tenni, gratulálunk mind a kettőnek. Különb az egészről csak azt akarjuk kihozni, hogy nálunk is, Szabadkán is vannak ugyan szerbek, de azok mint ilyenek párttá nem tömörültek, a magyarosodást nem vesztélyeztetik, sőt csekély számuknál fogva ellenállásra képesek sem lévén, lassan-lassan magok is elmagyarosodnak. Ezért hallgatunk hát felőlük, ha nemzetiségi kérdésről van szó.

De a főispán úrral szemben nem hallgathatunk, és nem szűnünk meg őt vádolni a legerősebb váddal, melylyel a magyar állam tisztviselőjét illetni lehet; vádoljuk azzal, hogy megkárosítja a nemzetet, elősegítvén oly törekvéseket, melyek a magyar nyelv terjedésének gátat vetnek s melyek a nemzeti egységet vesztélyeztetik. E vádra, melyet nyiltan, határozottan mondunk ki, nem felelet egy csekély olvasóju újság esti lapjába bedugott személyeskedés. E vádra csak egy felelet van: hivatkozás a lelkiismeret bíróságára, az esküdtsekre. Elvárjuk a főispán úrtól, hogy hivatkozni fog rá.

Az országgyűlés a lefolyt héten a horvát kérdéssel foglalkozott. Mult számunkban ösmertettük már azt a két határozati javaslatot, melyek egyikét Tisza Kálmán miniszterelnök, másikat, a függetlenségi párt nevében, Helfy Ignác terjesztette elő. Volt harmadik javaslat is, a mérsékelt ellenzék részéről, melynek szöszölőjüül Szilágyi Dezso lépett föl. A vita elég nagy arányokat öltött s az ellenzék legjobb szónokai vettek benne részt. Napnál világosabb érvek azonban hasztalanok maradtak, mert a kormánypárttól, a miniszterelnökön s a pénzügyminiszteren kívül, nem szólalt fel ugyan senki, hanem azért szavazott mint a parancsolat. Így hát Tisza az ő szégyenteljes javaslatához, megkapta a nemzeti képviselőtest szavazatainak többségét. A mai idők jövő századbeli krónikása pedig bizonyosan úgy fogja jelezni azt a napot, mint a melyen a magyar nemzeti önérték zérón alul silyedett.

Másik érdekes tárgy is merült fel a képviselőházban: az *csángó-ügy*. Ösmertes az a szomorú állapot, melybe az oly nagy lelkesedéssel behozott véreink jutottak. Irányi Dániel ez állapotok s azok oka felől kért jelentést a kormánytól. A csütörtöki ülésben Szapáry pénzügyminiszter bejelentette, hogy a jelentést majd később terjeszti

Tanul voltak az aradi gyalázatosságnak e hadfiak. Pestre és Kolozsvárra gondoltak, lelkekben látták e vértől gözölgő háromszöveget, melynek neve október 6-ka, gyászos nap, melytől megborzasd a történelem s melyet a magyarok sohasem felejtének el.

Néhány nap mulva egy agkor és a gondoktól törődött öreg asszony érkezett az erőd kapujához, ezer baj és veszedelem után. Azt hitte a szegény asszony, hogy meg van engedve az anyának, megölelni fogoly gyermekét. Könyörgés, könyözön, a fellázadt természet jajszava, minden hasztalan volt: Howinger tábornok könyörtelen maradt.

Legalább engedjétek meg, — zokogott az anya, hogy messziről, nagyon messziről lássam s egy tekintettel megáldjam őt.

Kérélmét semmibe se vették, fájdalmát kigunyolták.

Ekkor átszellemülve jós hangon így kiáltott az aggnő: „Howinger, te szivtelen és lelketlen katoná, de meggyaláztatad az eget; az ég boszút fog állani a kétségbeesés által marcangolt anyáért. Nemsokára meg fogsz halni, tested darabokra szakad, és összemarcangolnak az én lelkemet. Be fog teljesedni, mert anya az, aki téged így megátkoz!”

Az átok rettenetesen bekövetkezett.

Aznap este osztrák katonák égő pipával léptek a tábornok lakásának pincéjébe. Ott puszkapor volt. Az egész épület a levegőbe repült.

A romok közül velőtrázó jajgatás tört elő; szétzuzott, összemarcangolt tagokkal húzták ki onnan Howinger tábornokot. Iszonyu kínok zsákmányaként hentergett kilencz napig, akkor meghalt.

Ez volt az aradi trágédia utolsó felvonása.

Az érsek gyilkosai.

(Mulatságos történet.)

— És te elengeded utadni őt? a nagybátyát, kinek negyven ezer frank évi jövedelme van, s a kinek egyedüli örökösei vagyunk!

— De hát mit tegyek? A vén bolondnak rögeszméje az utazás és senki sem képes azt kiverni fejéből.

— De hisz ugy illik neki az utazás, mint a pulykának a táncz. . . . A fogadókban kiállhatlan horkolása ropant sok kellemetlenséget fog nyakába zúditani.

be, mire a ház elhatározta, hogy az ügy tárgyalását a jelentés beérkezéig elhalasztja.

A pénteki gyűlésben a ház a *delegáció* tagjait választotta meg; a szombatban pedig, melyről részletes értesülésünk még nincsen, a pénzügyminiszter a *költségvetést* terjesztette be s megtartotta szokásos exposéját. A költségvetést a pénzügyi bizottság még a jövő héten tárgyalás alá veszi, úgy hogy az a delegációk tanácskozássainak bevégeztével mindjárt a ház plénuma elé kerülhet.

A képviselőház nov. 20-ig, míg a delegációk tárgyalásai be nem fejeződnek, nem tart ülést.

Szinészeink.

Mikorra e sorok megjelennek, már megvolt az első előadás, melylyel Balogh Alajos úr szintársulata itt való szereplését megkezdte. Láttatlanba természetesen nem mondhatunk bírálatot; de színészeinket, a kik ösmerik, szerény, de rendes társaságnak mondják, melynek vannak értelmes tagjai s mely érti azt, hogy kell a művészek hiányát az ensemble kerekdedségével pótolni. Egy szóval a prognosztikon az, hogy a színész-társaság itt működése nyereség lesz városunk szellemi életére. Ha ez valóban biznyul — a mit remélünk és őszintén óhajtunk, — akkor rajtunk áll, hogy ezt a nyereséget kihasználjuk s biztosítsuk kölcsönösen: a színészeknek a megélhetést, magunknak az élvezetet.

Szándékosan nem használtam azt a szokásos kifejezést hogy „pártoljuk a színészetet.” A „pártolás” csupán az egyik fél részéről hozott áldozatot jelent s a színészekkel szemben értelme nincs. Az ügyvédet megfizetem, mert pört, a színészt, mert élvezetet csinál nekem; ez nem pártolás, ez a szolgálatok kölcsönös kicserélése. Ennek a cserének a szükségét régen érezzük, nem azért, mintha tulságos sok fizetni valóval rendelkezünk; hanem azért, mert tulságosan kevés olyan élvezetben van részünk, mely egy kevésbé a szellemet is foglalkoztatja. Társaséletünk nincs, s hogy magán élvezeteink sem veszik fölötébb igénybe a szellemet, arról tanuságot tehetnek könyvárásaink s az az egyetlen köz könyvtár, mely városunkban létezik. A lányok és mamák olvassák otthon Ponson du Terrail meg Montépin retetenetességeit, a papák meg a férfiek olvassák a kaszinókban a napilapokat, joformán ez az egész táplálék, melylyel Baja város intelligenciája a maga szellemi étvágyát kielégíti.

Ennél többre van szükségünk, s ezt a többet — különben mindössze sem sokat, — megadhatja nekünk egy igyekvő rendes szintársulat. Sem a tagoknak nem kell művészekből állaniok, sem a repertoiraik nem kell csupán műremekből kikerülnie; ügyis nagyobb s etnikailag értékeesebb élvezethez jutunk, mint a miókköz a francia ponyvaregények ötször meghaló s meg föltámadó hősei földalatti lépcsőkön vezetnek. Csak legyen a színészekben egy kis értelmesség s a repertoiraiban egy kis izlés. S mikor az izlésről szólnak, nem akarjuk azt a professzor-aesthetika Prokruztosz ágyába szorítani. Elösmérjük azt, hogy színműben legnagyobb hiba az unalmasság, a mit csak a legeslegnagyobb hiba mul felül: a képtelesség. Ezt kell kizárni a színpadról, a mint ki kellene zárni az olvasó asztalokról is. Ám jó, ne vesse meg a színműről azt a hatást sem, mely nem a széppérezkre, hanem az ide-

— Mondom, hogy nem tehetek róla. Clapier nagy bátya a maga ura s különben is jobban tesszük, ha magára hagyjuk, hadd élvezze az utazás kellemét, a mint neki tetszik.

— De miért ne igyekeznék mentől előbb elvenni kedvét tőle?

Verpilé Jenő, a ki e szavakat nejjével váltotta, tüdődni kezdett e czélzásra.

— Valóban, mondá egy percznyi szünet után, miért ne tennék meg? Egy terv öltött eszembe. Epen az imént említetted az öreg gyöngeségét, hogy mindig horkol; igaz, olyan zajt csap az orrával, hogy gyakran önmaga is fölbred rá. Ilyenkor azt hiszi, valami duruzsoló rovar koto-rászik az orra alatt s ösztönszerűleg igyekszik elhajtani az arezáról az alkalmatlan bogarat. . . .

— Tadam, elégszer mulattam rajta.

— Nos, azt hiszem, hogy minden kitűnően megy. Keltess föl s el fogom kísélni kitűnő nagybátyánkat a lyoni pályaudvarba.

Clapier nagybátya már fél órája föl volt öltözve és türelmetlenül topogott szobájában. Gömbölyű, barátságos arcu, kopasz, kövéres ember volt.

— Tessék! El fogok késni. Visszatartanak utamról; egy álló napot vesztek, holott megismerhettem volna Franciaországot és Európát. Ej, elmegyek nélküle.

Már lement a lépcsőn, midőn unokaöcsésével találkozott. Egy bérkocsi annyira félt az elkéséstől, hogy szinte a lábával toltá odább a kocsi.

— Ugy-e haragszol, hogy elmegyek és bejárom a világot? mondá diadalmas hangon.

— Dehogy is nagybátyám, felelt Verpilé, inkább el vagyunk ragadtatva, hogy oly jó gondolata támadt s élvezetesen akarja felhasználni idejét. Akor jöhet haza, a mikor tetszik, mikor már meglegeelte az utazást; szobája mindig készen várja.

— Légy nyugodt. Nem látak egyhamarjában. Későn tökéltém el magamat arra, hogy megszabadítsam magamat a guggonuló élettől, melyre kárhoztatottak, de elhatározásom szilárd. . . . Itt a pályaudvar. Isten veled öcsém: Irj Nemoursba, a koronatogadóba. Két napot fogok tölteni, melött Neversbe és Auvergnebe megyek.

Iz perccel később a vonat elvitte magával Clapiert és podgyászát.

gekre számít; vessen föl kényes problémákat, állítson élénk kényes helyzeteket: a mi korunk idegei rosszak, igaztására van szükségük. Sardout, Augiert, Dumast, Csikyt szívesen látjuk színpadunkon, ha nem csupán a tiszta esztétikai hatás eszközeivel dolgoznak is. Tér juthat e mellett a repertoírban a népszínműveknek, a melyek nagyobb produkál már a magyar dráma-írás egy s más érdemes dolgot. A magas tragédiának, melynek jó előadásához különben is speciális erők kellenek, a minőkkel ez idét a Nemzeti Színház sem rendelkezik, — nem igen van hálás közönsége. Az operetknél nagy súly esik a dekorációra s a zenekarra; jó lesz tehát e generekből csak olyanokat előadni, melyekben a mese érdekessége meg egy-egy fülbemésző solo vagy duett kárpótöl a vándor színpad gyarlóságáért.

De minek időzzünk hosszabban e tárgynál. Bizunk az igazgató tapintatában, hogy a műsort jól, egy *miért* közönség kívánalmainak s társasága szellemi és anyagi erejének megfelelőleg fogja összeállítani, s hisszük, hogy a tagok is rendelkeznek anyai értelmi erővel és routinnal, hogy a mit az író jól megírt, azt előadásukkal el nem romlják. És ezzel betöltik azt a feladatot, mely Baján rájuk vár. A mi közönségünk kötelessége pedig, — ismételjék, — nem mulasztani el kihasználni azt a nyereséget, melyet a színi előadások városunk szellemi életének kínálnak.

Hírek.

Baja város köztörvényhatósági bizottsága f. évi októberhő 18-án d. u. 3 órakor rendes havi közgyűlést tart, melynek tanácskozási tárgyai a következők: 1. Tízrendőri szabályrendelet tárgyalása. 2. A város tulajdonát képező 2 bikaakol eladásának tárgyalása. 3. Az ebdűh meggátlása iránt alkotott szabályrendelet tárgyalása. 4. Tanácsai javaslat az állandó közbiztonsági bizottság felállításáról. 5. Tanácsai javaslat a szentjánosi körtöltés kiépítése tárgyában. 6. Gyulánzsi L. felfolyomódása a tanács 9899 883. számú határozata ellen. 7. Lerner Antal indítványa a kereskedelmi ifjak oktatása tárgyában. 8. A múlt félévi ügyforgalmi kimutatás. 9. Belügyminiszteri leirat a lakbérleti szabályrendelet jóváhagyása tárgyában. 10. Kigerl János bizottsági tag interpellációja építkezési ügyben. 11. Allaga Imre és a többi városi tisztviselők, segéd-és kezelő személyzet folyamodványa drágasági pöttyök megszavazása iránt. 12. Drescher Ede polgármester kérvénye erkölcsi bizonyítvány kiállításáért. 13. Az 1884 évi költségvetési előirányzat tárgyalása. 14. Engelmann Sámuel felelőszése a 9901/1883 számú tanácsai határozat ellen. 15. Tanácsai javaslat a tisztviselők állás szervezése tárgyában. 16. Tausig Jakab felelőszése a 1052/1883 sz. tanácsai határozat ellen. 17. Szervezkedési szabályrendelet tárgyalása. 18. Hirsch Lázárné házának megvétele. 19. A tanács jelentése a bor-és hús-fogyasztási adó kibérlése tárgyában. 20. Egyéb időközben érkezendő tárgyak.

A lövölderből. 1883. október hó 7-én tartott lövészet alkalmával történt 290 lövés 171 egységgel; ezek között volt szög 3 négyes, 19 hármas, 32 kettes és 33 egyes kör szöveg löt. Peske Károly, négyeseket löttek Eckert István 2, Klenantz János 1, hármasokat löttek Eckert István 11, Lemberger Ernő 3, Klenantz János 2, Peske Károly 2, Stern Lipót 1.

Az almási postarablás még mindég foglalkoztatja az elméket, a mi nagyon természetes is, mert a rejtélyre mind máig vajmi kevés világosság van derítve. A nyomozásnak állítólag oka van hinni, hogy a vakmerő tá-

madást az úri osztályhoz tartozó emberek követték el. Mindenesetre némi intelligenciára mutat a rablók részéről, hogy a bűnös kísérletet ép abban az időben követték el, mikor a bajai adóhivatal havi bevételét Szabadkára szokta küldeni. E tekintetben különben még felvilágosításokkal szolgálhat meglőtt városi úr, a ki ott való kiszabadításával foglalkoztak. A gonosztevők valószínűleg halottnak gondolták s azért nem törődtek vele; há! istennek ma már jobban van s életben maradása bizonyos. Érdekes részletek még, hogy a megtámadott postakocsi mindössze körülbelül 14.000 frt készpénzt vitt. Az adóhivatal szeptember havi bevételének, összesen 42.000 frtnak, szintén e kocsival kellett volna elszállítatnia; azonban az adóhivatal a pénzt csak a hivatalos órák letele után küldte postára, s így azt akkor nem, csak más nap, a rablási kísérlet megtörténte után, lehetett fölvenni.

A színi előadások műsora a jövő hétre következőleg van megállapítva: Kedden október 16. *Az ördög naplóját*, francia vígjáték 3 felvonásban, írták *Arago és Vermond*, fordította Egressy Béni. Szerdán e hó 17. *Az üdvöske (La mascotte)*, operette 3 felvonásban, írták A. Duru és A. Chivot, fordította Rákosi Jenő, zenéjét szerzte *Edmond Audran*. Csütörtökön e hó 18. *A makrancos hölgy*, verses vígjáték 4 felvonásban, írta *Shakespeare* fordította Lévy József. Szombaton e hó 20-án *Bozóthi Mártha* eredeti színmű 4 felv., írta *Csiky Gergely*. Vasárnap e hó 21. *Viola az alföldi havania*, b. Eötvös József „Falujegyzője” című regénye után írt eredeti énekes népszínmű 5 felv. — A műsor, a mint látjuk, elég változatos, s alkalmas arra, hogy a társaság egy rövid hét alatt minden drámai váltásban bemutassa a maga ábrázolási erejét.

A királyné szülővárosa, mely a mult havi közgyűlés határozatából megy Szegedre s Jankovics főispán úr elnöklete alatt Drescher Ede polgármester, Tury Mátyas t. ügyész, Cserba Ferencz, dr. Ivánovics Pál és Szutrély Lipót urakból áll, e hó 12-én pénteken kelt útjára. Az ez alkalommal Szegedre jövő számos küldöttség fogadást sorrendje már meg van állapítva s természetesen most is, mint mindenkor: ecclesia praecedit. Az első az egyházi küldöttek; azután jönnek a megyék, a főváros, végül a többi városok deputációi betűrendben. Baja a városok közt második helyen (az egész listában a 19-en) áll, egyszerűen azért, mert az a-b-c-ben a B mindjárt az A (Arad) után következik.

Szüreti tragédiák. Egy héten két szerencsétlenség, melynek az oka az a rossz szokás, hogy a szüretben lövöldözni szoktak! E hó 6-án Hadzsis Péter szülőjében javában folyt a mulatság. Portörő Ferencz süketnéma legény felkapott egy puskaporról töltött pisztolyt s azzal az asszonyokat ijesztgette. Vedellek Jánosné azonban nem akart megijedni. Portörő akkor az asszony hasára, egészen a szoknyára szorította a pisztoly csövét s azután elűtötte. Az asszony elesett; a fojtás a hasába fuordott s azon tal is oly veszedelmes égett sebeket kapott, hogy harmadnapra belehalt. A süketnémat, — kiből különben a váci intézetben embert neveltek, úgy hogy beszámíthatósága kétségtelen, — elfogták s most vizsgálat alatt tartják. — E hó 9-én hasonló eset történt. Neudenbach Péter szülőjében Paterman Viktor és Szabó István asztalos-legények tréfálkozva vitatkoztak valami felett. E közben a szőlőcsész is betért a szüretelőkhez s töltött fegyverét letette a sarokba a mellé a kilőtt puská mellé, melyet az imént a legények helyeztek oda. „Ha nem hiszed, hát lelöllek,” — tréfálkozott Paterman, s felkapott a sarokból egy puskát, tévedésből a csészét. A fegyver eldőlt s Szabó homlokán találva, holtan rogyott össze. Az egyiket a kórházba, a másikat a rendőrségre vitték. Így a szüreti mulatságnak meg egy fiatal életnek a vége szakadt.

— A lelkiismeret üldöz, gyilkos! mördült rá a rendőrfőnök s megragadta őt. Az érsek gyilkosa vagy, a Notre-Dame harangjainak dorgását hallod!

Ki írhatja le Clapier rémületét, a ki ily durván feliasztottak, midőn meglátta ágya előtt a rendőroket. Felordított kétszer, háromszor, negyedszerre már betörték száját. Kirántották ágyából és megkötözték, egyuttal belebujtatták ruháiba s nem telt bele egy negyed óra, már a nemoursi börtön sulyos ajtaját hallotta maga mögött bezárulni. Egy ór maradt nála s kivette szájából a tömést.

— Mit beszélnek? kiáltá rémülten, a mint szabad volt a szája: hogy megöltem az érseket? Melyik érseket? ... Segítség! Örültek!

— Elhes vagy szonjas? kérde az úr, a ki nem tudott semmit sem a kapott rendeleten kívül. Ott a kenyér, a víz!

Fél órával később azonban a rendőrfőnök, a ki diadalmas sürgönyt küldött Párisba, nagy ámulatára a szajnai kerületi törvényszék elnökétől következő sürgönyt kapta:

„Őn misztifikáció áldozata. Az érsek nincs meggyilkolva. Bocssássa ki hamar a foglyot, hogy ne kerüljön bele az ujságba.”

Nem lehetett habozni. De hogy kérjen bocsanatot ettől az embertől, a ki megkötöztetett s úgy vitetett el a fogadóból, mint egy máhát?

— Ej, mondá tíz percnyi gondolkodás után, elbocsátom minden magyaromat nélkül s a nélkül, hogy látnám; ez a legegyszerűbb. És így esti feltizenkettőkor Clapier szabadon mehetett Nemours kövezetén; meg volt rettentésen ijedve és semmitsem értett az egész dologból. Anyira meg volt rémülve, hogy egyenesen a pályaudvarba ment, beült a váróterem egyik zugába s várt reggeli három óráig; míg végre kocsiira ültetett. Reggel hat órakor már Verpillé csalfa karjai közé rohant, a kinek lelkesedése beszélté el sorsát, mire az gunyosan felelé:

— Az ilyen dolog gyakran megyik a vidéken. Ki-vált idegen emberek. Engem is elfogtak egyszer.

Clapier nagybátyja ez idő óta sohasem érzett többé kedvet magában, hogy megszabadulni igyekezzen örökösseinek öröze alól.

Helyreigazítás. A szabadkai „Szabadság” azt a hírt közli, mintha lapunk szerkesztőjét egy megtörtént párbaj után a helybeli egész tisztikar provokálta vagy provokálai akarta volna. T. lapársunk tudósítása a valószínűségnek nem egészen felel meg, a mit nem is csodálunk, mert — mint maga mondja, — forrása az a Fáma volt, mely mindent és miudég túlozni szokott.

Liedl Ferencz országgyezerte s városunkban is ösmeretes hegedű-virtuóz városunkat meglátogatni s itt a jövő hétfőn, okt 22-én hangversenyt adni szándékozik. Utjában Matuschek László is (Veszprémből) kíséri. A műsor főleg Viouxemps, Sarasate és Saint-Saens műveiből lesz összeállítva.

A király szegedi utja.

Az előkészületek Szegeden annál serényebben folynak, mentül közelebb jön a királyi látogatás nagy napja. A polgári lovas bandérium és a gyalog polgárság, valamint a polgárleányok csoportja tegnapelőtt tartotta meg p. óba-diszkvionulását.

A menet, élen a katonazenekarral, nyolcz óra után indult el a kaszinótól a városháza elé, hol a polgármester átadta a lovasság és gyalogság régi polgári zászlóit, mire a menet a belvárosi templomba vonult, hol ünnepélyes istentisztelet tartatott. A mise végeztével a menet az osztrák-magyar államvasut indulóházához vonult, a hol a kir. biztos a bandériumot megszemlélte.

A vendégek sorából még egyre érkeznek a bejelentések. Ezek eredményét a következőkben foglaljuk össze. Képviseltetését bejelenté 11 város 120, és 7 vármegye 166 küldöttségi taggal és így a törvényhatósági küldöttségek száma 286. Ezekon kívül jelentkezet 16 egyházmegye összesen 92 képviselével. Továbbá 11 különféle testület, társaság és egyesület 42 képviselével. A kitünőségek közt lesz 4 érsek, 12 püspök, 10 főispán, 23 alispán, 13 polgármester, 25 országgyűlési képviselő, 23 főúr, 26 tudós, író és művész, a hírlapok képviselőit nem számítva.

Ő Felsége szegedi tartózkodása alatt Ásotthalomra is kirándul, az erdőöri szakiskola s különösen Szeged külterülete egyik legvonzóbb részének megszemlélése céljából. Ő Felsége kedden reggel indul el az alföldi vasuton s a Horgoson felül lévő őrháznál száll le a vonatról. Itt ő Felsége kocsiira ül s egyenesen az erdőöri iskolához hajt. Az ut kijavítását már foganatba vették.

Ezen alkalomból Ásotthalmon népiünnepély lesz, a melyen a környéken lévő kapitányságbeliek résztvesznek. A tanyaiak szokott hangszerük, a duda mellett bemutatják táncukat a Felség előtt. Az összegyűlemelő nép megvendégeléséről gondoskodva van, a kirándult juhászok s öreg-gazdák tanyai ünnepi viseletben szolgafakon bográcsos gulyást főznek, a hatóság jóváhagyásából pedig több hordó bort fognak csapra ütni. A királyt egy kis tanyai leány rövid alkalmi beszéddel fogja üdvözölni. A kirándulás csak kellemetlen idő esetén marad el. Az ásotthalmi erdőöri iskolát holnap nyitja meg Badó Albert miniszteri tanácsos.

A megnyitáson a kir. biztos, Szeged és Szabadka városok és az orsz. erdészeti egyesület lesznek képviselve. Ő Felsége Szegeden október 15-én délután 1 órakor általános kihallgatást tart, melyre előjegyzéseket eszközöl e hó 11-től Augustin Károly kabinet irodai udvari titkár a városi bérházban.

CSARNOK.

Utazás egy marquisné ujjai körül.

— Francziából. —

De Luxale marquisné nagy zülleszékében nyugodott körülveve ifjú nők és szeretőreméltó gvallérok nagy körétől. A marquisné hatvan éves volt, szerette a társalgást, de oly jól is tudta azt fentartani, hogy böbeszédűségét mindenki szívesen látta. Gyakran abbahagyták a táncot is, csakhogy hallgathassák. Ezer meg ezer adomát tudott beszélni a régenség korából s érdekesen tudta leírni az udvarnál megforduló nők díszöltözeteit.

Premarey orvos épen most lépett a terembe, a hol mély csönd uralkodott.

— Hiába tünődöm, hogy mit beszéljek el, mondá a marquisné, már semmit sem tudok.

— Semmit? kérde az orvos. Keressen valamit emlékezetében.

— Az már semmit sem használ; kimerült készletem.

— Segítsék? kérde az orvos.

— Mért nem beszél hát ön.

— Akar adatokat zsolgáltatni elbeszélésemhez?

Az orvos e szavakkal megragadta a marquisnének mindig szép kezét, és megfogta negyedik ujját.

Három gyűrűt vettünk most észre az ujján. három, alakra és munkára néve különböző gyűrűt.

— Engedje meg, hogy utazást tegyek e gyöngéd ujj körül.

— Doktor ur! mondá a marquisné Őn igen indiszkkrét.

— Őh, ne feddjen előre, csak engedelmével fogok beszélni kedves, öreg barátom!

— Jól van hát, mondá a marquisné, ön fölöltö a hölgyek kíváncsiságát, tehát megengedem, hogy beszéljen.

— Mintegy harmincz éve történt, kezdé az orvos, akkor első orvos voltam egy előkelő gyógyintézetben, a hol mindenféle divatos betegséget gyógyítottak, spleent, idegbajokat. A marquisné, barátaitól és rokonaitól elidegenedve szintén oda menekült; szép, üde, viruló volt, mint a róza, szeretetre méltó és vidám; mintája lehetett volna az intézetnek.

— Hízelgő! szakítá őt félbe a marquisné.

— Rövid idő alatt sok barátot szerzett folytatá az orvos. A társaságát képező nők között kiválóan lady Harriet Bell tűnt szembe, egy igéző angol nő, a ki méltó lett volna Lawrence eszetjére. Érzélgős természete volt, izzó képzelme, melyet még jobban feltüzelték a regények. Különbön kitűnő szíve, gazdag kedélye volt, kellő műveltsége, szóval minden tulajdonsága meg volt, a mi egy nőt érdekessé tehet s felköltheti iránta a világ csodálatát.

Egy nap, ugy emlékszem rá, mintha tegnap történt volna, egy fiatal embert hoztak az intézetbe, a ki igen melegen ajánlottak gondjaimba. Eszméletlen állapotban

Még az nap este kilencz óra felé következő sürgönyt kapta a nemoursi rendőrfőnök:

„A párisi érseket ma reggel meggyilkolták. A gyilkos bizonyos Clapier, a ki rögtön Nemoursba utazott s a korona-fogadóba száll. Kísérje figyelemmel alvását, mielőtt elfogadja őt, mert almban beszélni szokott s ügyeljen, nem tesz-e földevezéseket?”

A sürgöny alá a szajna-departementi ügyész volt írva.

A nemoursi rendőrfőnök, megrettentve a gondolatól, hogy milyen gyakkossal lesz dolga, maga mellé vette titkárat, a rendőrségi felügyelőt és hat rendőrt, beállított a korona-fogadóba s elmondta a vendéglősnak, mi járhatban van.

— Ő istenem, a nyomorult! kiáltá a jámbor ember, égnek emelvén kezeit; oly nyugodtan alszik, mint egy kisasszony... csakhogy úgy horkol, mint a kályha... Hallgassák meg uraim!

A rendőrfőnök és emberei fülelni keztek. Azt hitte volna az ember, hogy egy kis göz gép zuhog az első emeleten.

— Menjünk fel nesz nélkül, mondá elhatározottan a rendőrfőnök.

Ovatosan sompolyogtak fel a lépcsőkön. Egy rendőrvigyáza megfordítá a kulcsot a zárbán s a tíz ember csöndesen elhelyezkedett az ágy körül. Clapier, a ki hátán fekve aludt, nem ébredt föl. Hátra hajtá könnyedén fejét és tele orral fújta a levegőt. És úgy látszik, nemcsak orrával csapott zajt, mert kezeit is mozgatta szája előtt.

— Lássá, mondá a biztos halkan, áldozatának lelke jelent meg előtte, azt akarja elűzni magától.

Mindnyáján rémülve reszkettek és egyuttal bámulták a rendőrfőnök éleslítását.

— Azt a cipőt! Adjátok ide azt a cipőt! dörmögé.

— Ime, a meggyilkolt cipőjéről beszél, jegyzé meg a fogadó, a kinek ég felé meredt minden hajszála.

— Hé, egy üstöt... Egy üstöt hamar... dörmögé Clapier, a kinek horkolása mindig erősebb lett.

— Az isten igazságos keze! szólott egy rendő. Már látja az ördög üstjét, melyben egyszer fölni fog.

De a horkolás nyugodtabb lett, az alvó hallucinációja alakot cserél s nemokára már ismét azt hitte, egy bogár duruzsol az orra alatt, mert minduntalan azt kiabálta:

— Dongó... dongó...

195. sz.
1883.

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a bajai kir. járásbíró 5286. számú végzése által Kornis Lipót végrehajtó javára Sticz József és Spaltenberger József ellen 163 frt tőke ennek 1882. év december hó 23. napjától számítandó 6% kamatai és eddig összesen 38 frt 75 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 340 frtra becsült szoba butor, lábas jószág és házi eszközökből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatlak.

Mely árverésnek az 5904/1883. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Csatalja község házában leendő eszközzésére 1883. év október hó 18. napjának d. e. 10 órája határidőül kitűzték és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárvezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Baján, 1883. évi október hó 8.

Csernyus Zsigmond,
kir. bir. végrehajtó.

299. szám.
v. 1883.

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a szabadkai kir. törvényszék 8116/1883. számú végzése által, Bauer és Wiedmann végrehajtó javára Wiesel Armin ellen 321 frt tőke ennek kamatai és eddigi összes perköltség erejéig elrendelt biztosítási végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 548 frtra becsült: férfi ruha üzletből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatlak.

Mely árverésnek a 7474 p. 1883. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén vagyis Baján végrehajtást szenvedő üzletében leendő eszközzésére 1883-ik évi október hó 19-ik napjának d. e. 10 órája határidőül kitűzték és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárvezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Baján, 1883. évi október hó 10-ik napján.

Horánszky László,
kir. bir. végrehajtó.

HIRDETMÉNY.

Alulírott tisztelettel hozza a n. é. kereskedő közönség tudomására, hogy belváros, fő- és szakadás-utca sarkon lévő házában egy

magtárnak

való padlás minden órában — jutányos ár mellett — bérbe kiadó.

Bővebb értesítést ad a tulajdonos
Langenbacher József,

2433. sz.
árv. 1883.

Árverési hirdetmény.

Baja város árvaszéke részéről közhírré tétetik, miszerint néhai Kocsis Lajos ügyvéd volt zombori lakos hagyatékához tartozó, a bajai 1385. sz. jkvben A I. 1500. hr. 1419. ö. i. sz. alatt felvett, Baján, a belvárosban, zöldfa utcában 672. sor sz. alatt fekvő, 4 szobát, 2 konyhát, falfélszert, pinczét és éléskamrát tartalmazó lakház és hozzátartozó 100 ölnyi udvarterület, mely 2260 forintra becsültetett, — Bács-Bodrogh megye tek. árvaszékének 7212. sz./árv.1883. sz. megkeresése folytán, a gyámhatóságilag jóváhagyott és Szűcs Ferencz városi aljegyző hivatalában megtekinthető árverési feltételek mellett 1883-ik évi október hó 14-ik napján d. u. 3 órakor a helyszínén megtartandó nyilvános árverés útján Sztrilich Mihály zombori lakos végrendeleti végrehajtó, vagy megbízottja közbenjöttje mellett el fog adatni.

Baja város árvaszéke, 1883. szept. 23.

Szűcs Ferencz,
aljegyző, mint kiküldött.

hozták az intézetbe. A mint megtudtam érkezését, rögtön hozzája mentem.

Egy öreg asszony tilt ágya mellett és sirt.

— Uram, monda, magammal hoztam M. prefektus levelét, melyben gyermekemet gondjaiba ajánlja. Csak arra kérem, a legnagyobb ovatossággal ügyeljen rá, és soha se tudja meg valaki nevét.

— Asszonyom, feleltem, — benső barátom, M. prefektus ajánlata teljesen elég. Nézzük meg most a beteget. Megvizsgáltam őt; pillanatnyi elmezavar állapotában volt; — ere gyorsabban lüktetett, bőre forró volt.

— Eret fogok rajta vágni.

— Oh nagy isten! szolt az öreg hölgy. Vért! Örizedjék tőle, doktor ur, meghalna keze alatt.

— Még elég erős, az érvágásnak csak jó következménye lehet.

— Oh uram, szolt ismét az anya, az isten világáért, csak eret ne vágjon; csak operációt ne!

— Asszonyom, feleltem neki, csak én magam tudom megítélni, mi való a betegnek. Ha nem cselekedhetem szabadon, akkor más kezekre bízhatja fiát.

A nő észrevette, hogy megsértett és így szolt:

— Jól van hát uram, legyen úgy, a mint akarja, de ne engedje, hogy fiam lássa, mit tesz vele: könyörgöm, eszedezem.

— Vonuljon vissza asszonyom, senkinek sem szabad most közelében lennie. En magam akarom megfigyelni s iparkodni fogok hatást gyakorolni elméjére s kedélyére.

A jó asszony ismét elutazott, ezer utasítást adva nekem s még egyszer lelkekre kötve a legszigorubb diszkrecziót.

A betegnek még mindig düh lángolt szemében és hab ult száján. Nem látta, a mi történt körülötte, sem nem hallotta, mit beszélünk.

Eret vágtam rajta. Mikor a műtétnek vége volt, a beteg felcsudott, és eszmélete visszatért.

— Hová hoztak? — kérdé. A városbázán vagyok?

A vérpadon? — Kész a gyilkoló eszköz.

— Nincs itten semmiféle öldöklő eszköz, — mondam neki. — Itt csak olyan emberek vannak, a kik önt jól akarják ápolni, a kik meg fogják gyógyítani.

— Kicsoda hát ön?

— Orvosa vagyok.

— Ugy? . . . Akkor teljesitem rendeletét, — de nem visznek vérpadra ugy-e?

— Mily balgaság! . . . Űzze el agyából e gondolatokat. Az ön korában csak virágot szed az ember a világon.

— Virágot! ismétlé vidám, gyermekes hangon.

— Igen, egy szép, ritkavirágokkal telt kertben, melynek gyönyörű faszorai vannak, melyben könnyvel kezébe sétálhat a verőfényen, ha meggögygyult! szeretetre méltó nőekkel, tudós urakkal.

— Ah, doktor ur, szolt, egészséges akarok lenni, követem tanácsát.

Nemsokára az egész ház érdeklődött e titokzatos beteg iránt. Ugy szerettük, mintha bátyánk lett volna. Eugénnek hívták. Csinos fiu volt, halavány és barna, mint az agyag, félig katonás, félig papi formája volt, keze olyan, mint egy nőé, lába kicsiny, mint a gyermeké, szóval bájos fíu volt. Jó barátónk, a marquisné támogatta, midőn mint lábbadozó először a kertbe ment. Hálájának jeléül a fiatal ember egy gyűrűt ajándékozott neki; itt van.

Az orvos egy csinos zománcozott arany gyűrűre mutatott, mely legelő volt a marquisné ujján.

Az orvos ezután folytatta elbeszélését:

A szép Eugéne, jöllehet kígyógyult elmebajából, még mindig ábrándos maradt. Némelyek azt hitték, hogy szerencsétlen szerelem ennek az oka, mások azt állították, hogy egy nagy urnak a fia, mint a legtöbb boldogtalan genie.

Az intézetben levő hölgyek közül lady Karriet Bell hallgatott leginkább az ifju felől. Midőn az ember oly tartózkodónak látta, azt hihette, hogy közömbös a társalgás ez örökös tárgya iránt. De ez nem így volt. Lady Harriet már azért is érdeklődött a halavány, szép Eugéne iránt, mivel ez olyan szomorú volt.

Ez a részvét, mely szívének szokásává lett, nemsokára senki előtt, sem volt titok. Harriet szívesen lépett volna közelebb összeköttetésbe a mélabus, de tehetséggel megáldott fiatal emberrel. De Eugéne néma maradt, — komorabb lett mint valaha.

Nem akartam soha sem terhelni kérdezősködéssel; soha sem kérdeztem, miért hozták őt a kórházba? Végre azonban volt alkalmam valamit hallani, Eugéne egy nap a szolgától azt a ruhát kérte, melyben az intézetbe hozták.

— Uram, felelt a szolga, nem lehet azt többé megviselni.

— Miért nem Bastien?

— Uram, tele van fecselve vérrel.

Eugéne nem kérdezősködött tovább; sápadt; lett mint a halál. Pár perc múlva kiment sétálni.

Titkon elkértem a ruhákat Bastientől azzal az ürügyvel, hogy vissza akarom adni Eugéne anyjának, sajátképen azonban meg akartam vizsgálni a foltokat. A foltok és főszenések valamely sebtől eredtek — Eugéne nem volt megsebesítve — a sebnak nagnak kellett lennie, nagyobbak mint a mekkorát egy kardvágás okoz.

Gyilkos volt Eugéne? Rejtőzködött? A törvény szigora elől akart meg menekülni? Talán fenyegetés vagy meglepés által erőszakolta ki barátomtól a prefektustól az ajánló levelet?

Ez alatt ldy Harrietnek Eugéne ajándékot adott hálájának jeléül; lady Harriet megmutatá nekünk. Egy másik gyűrű volt, a legtisztább és legmegindítóbb barátság emlékeztető jele, oly részvét kifejezője, mely méltó volt nemes, egymásnak teremtett szívekhez.

— Eugéne gyűrűje, monda az orvos, lehuzván a második gyűrűt a marquisné ujjáról, ime itt van; hasonló a jegygyűrűhöz.

Az ismeretlen ezt monda lady Harrietnek:

„Egy rettenetes titok, irtózató akadály nem engedi remélnem, hogy valaha férje leszek; emlékezzék reám legalább e gyűrűk látásakor, akkor, ha már távol leszek öntől. Ha e gyűrűre néz, mondja magában, hogy szívem önnek volt és szüntelen önnek lesz szentelve.“

A vidék, melyen laktunk, messze volt Páristól, de megkaptuk a lapokat.

Egy nap azt olvastuk, hogy a rendőrség elfogott egy gyilkost s az bevallotta bűnét.

Eugéne elsápadt.

— Ime ismét egy, mondam, a kinek a vérpadon kell bűnhődnie véteikért.

— Atkozott vérpad! szolt Eugéne- Ob, mily borzasztó gyötrelmem!

— De hát nem igazságos az, hogy az, a ki őt, megölésék? Kérdeztem, szigorú, fűrkésző pillanást vetve rá.

— Nem, felelt Eugéne. Ez nagyon szigorú büntetés; az embernek nem szabad törvényesen megölnie embertársát, a gyilkosságot halállal büntetni, annyi mint átlépni az emberiség jogait, isteni hatalmat tulajdonítani magának. Csukjátok be a gyilkost, de ne öljétek meg!

Es nagy ingerültséggel hagyta el a termet.

Egy héttel később a szomszéd városból az államügyész látogatta meg az intézetet, aki engedélyt kért, hogy Eugénevel. Mit mondott neki senkiesem tudta meg. A szerencsétlen fiatal embernek csak könyörgését, zokogását halottuk.

Másnap reggel elutazott és soha sem tért többé vissza.

Layd Harriet egy évig várt reá. Nem jött és nem is irt. A szegény nő szemlátomást fogyott, szépsége elhervadt. Szívbjaja támadt, — azt tanácsoltam neki, menjen vissza hazájába, és csakugyan elutazott.

Két hónappal később a marquis, a ki akkor Párisban tartózkodott, levelet kapott a szeretetre méltó angol nő szüleitől. Angol szokás szerint egy gyűrű — gyászgyűrű — volt benne; ime ez az. Melléje volt csatolva Eugéne gyűrűje.

Az utolsó gyűrű tompa fényű arany volt fekete románcszal s a következő szavak voltak belevésve.

Lady Harriet Bell, meghalt 25 éves korában. 18 . . . augusztus 17-én.

Az orvos megállt.

— És Eugéne? kérdék a nők. Mi lett Eugénből?

— Ah Eugén! szolt meg ismét az orvos, mint olyan jó elbeszélő, a ki a végére tudja helyezni a csattanós hatást. Nos, azzal tíz év múlva Toursban találkoztam. Kövér és piros volt, eiment mellettem, a nélkül hogy rám ismert volna.

— Ismeri ezt az urat? kérdeztem egy arra menőt.

— Azt a fekete ruhásat, a ki semmit sem akart tudni atyjáról.

— Azt.

— A ki oly elrejtözve élt, hogy rá sem találtak?

— Azt.

— A patvarba! Ki ne ismerne? Hiszen első munkájánál majdnem belehalt.

— Hát ki ő?

— Az egykori bakó. Mióta megszünt ez állásnak örökösli kötelezettsége, lemondott. Elvett egy fiatal falusi leányt, család apa, választó, gabonával kereskedik nagyban és merészen üzérkedik az gabonatözsdeben.

E perczben megkezdődött a négyes. Az orvos ismét felhuzta a marquisné ujjára a három gyűrűt.

— Orvos ur, monda a marquisné könnyezve, ön egészen idegessé tett.

Irodalom.

„A Vasárnapi Ujság“ okt. 7-ik száma a következő tartalommal jelent meg: Lister József. — Lister tiszteletére. Budapest, 1884. szeptember 29. Költemény. Farkas Lászlótól. — A politika. Költemény. Dalmady Győzőtől. — Szaboleisi történetek. I. A szép alispánné Irta Várnai B. Sándor. — A látogatás. — Leányvásár. Elzászban. — A magyar zenészi világ multjából Berta Sándortól. — Jolán. Angol regény. Irta Black William. — Egyveleg. — Bécsi dolgok. Vajda Jánostól. — A Mailáthgyilkosok póre. — A bün trüfoliuma. — Királyok ebédje. — Vén diófa. Költemény. Szász Karolytól. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi újság? — Halálhírek. — Szerkesztői mondánivaló. — Sakkjáték. — Heti napár. — Képek: Lister József. — Leányvásár. Elzászban. Marechal festménye. — A látogatás. Munkácsy Mihály festménye. — Jolán. Királyok ebédje a „Pembroke Cast le“ hajó fedélzetén. — A bécsi nemzetközi villamos kiállításról. A rotunda előtti tér villamos kivilágítása.

Üzleti tudositás.

Baja, 1883. okt. hó 13

Árak métermázsánktól:

Buza	9-25—9-30
Kétszeres	7-20—7-30
Rozs	6-90—6.—
Árpa	6.—206.—
Zab	6.—6-10—
Kukuricza	4-80—4.—
Köles	6-50—6.—
Bab	8-80—9.—

Első cs. k. szab. dunagőzhajózási társaság

menetrendje

f. évi október 16-tól a további rendeletig.

Postahajók:

Bajáról Orsovára: kedden és szombaton d. u. 3 órakor.

Bajáról Mohácsra és Zimonyba: vasárnap, kedd, szerda, csütörtök és szombaton d. u. 3 órakor.

Bajáról Budapestre: hétfőn, szerdán, csütörtökön, szombaton és vasárnap d. u. 5 órakor.

Személyhajók:

Bajáról Mohácsra: naponta este 8 órakor.

Bajáról Budapestre: naponta délután 1 órakor.

Laptulajdonos:	Felelős szerkesztő:
Olay Lajos.	Inczédi László.